

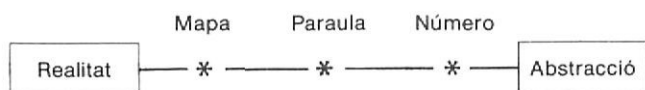
Vicenzo Maria Coronelli (1650-1718) fou osmògraf de la República de Venècia i fundador de l'Academia Cosmografica degli Argonauti. El mapa està inclòs dins l'obra Corso Geografico Universale, Venècia 1692-1694, vol. I.

Girona sobre el mapa

JOAN NOGUÉ I FONT

Tothom sap què és un mapa, perquè tothom —qui més, qui menys— se n'ha servit en algun moment de la seva vida. El mapa és, certament, un objecte d'ús quotidià: a l'escola, a la botiga, al carrer, al diari, a la televisió, al lloc més inesperat ens podem trobar amb un mapa. Per què aquesta quotidianitat? Perquè, en realitat, el mapa és més que un objecte: és, de fet, un *llenguatge*, una forma d'expressar i de reconèixer l'organització *espacial* del nostre món. I l'espai —val la pena recordar-ho— és una dimensió fonamental de l'existència humana, com el temps. Des de sempre, a l'ésser humà li ha calgut conèixer l'espai que l'envolta; ha tingut necessitat de marcar uns punts de referència al seu voltant que l'ajudessin a «situar-se» en el món; ha sentit la necessitat, en definitiva, de conservar la memòria dels llocs. I, en la majoria dels casos, ho ha fet a través del mapa.

El mapa només es diferencia d'altres formes de llenguatge, com la paraula o el nombre, pel fet que es tracta d'un *llenguatge gràfic*, bastant menys abstracte i força més proper a la realitat que no pas les altres dues formes de llenguatge mencionades:

El mapa és, per tant, una representació gràfica de les relacions i formes espacials, un llenguatge gràfic que ens facilita la comprensió espacial del món en què vivim. *El mapa estimula a pensar espacialment*: d'aquí ve la seva quotidianitat, el seu poder.

La ciència que elabora i estudia els mapes és la cartografia, una subdisciplina de la geografia. Podríem definir-la una mica millor com l'art, la ciència i la tecnologia que produeix mapes, així com el seu estudi en tant que documents científics i obres d'art (mapes antics). En aquest sentit, el treball cartogrà-

fic té a veure amb totes les fases d'avaluació, compilació, disseny i dibuix requerides per produir o revisar un mapa, fases que se serveixen de tècniques cada cop més sofisticades (informàtica, teledetecció). Inclou, també, totes les fases de reproducció, lectura i presentació dels mapes, així com l'estudi de la seva evolució històrica (cartografia històrica).

L'objectiu d'aquest dossier, tanmateix, no és presentar la ciència cartogràfica al lector en la seva totalitat. Es tracta, senzillament, d'introduir-lo —ni que sigui d'escallimpada— al món del mapa, a través d'exemples extrets de les comarques gironines; es tracta, també, d'esbrinar quina ha estat la imatge que els geògrafs i els cartògrafs han tingut de les comarques gironines al llarg de la història. Tres dels treballs aquí presentats responen directament a aquest últim objectiu. Són els articles de Montserrat Galera, de Josep-Lluís Garrido i de Ramon Castells, tots ells englobats clarament en allò que en diem cartografia històrica. Els altres treballs s'adrecen més aviat a l'objectiu que comentàvem inicialment, o sigui, al tractament de només tres dels mil-i-un vessants i aplicacions que té la cartografia. En aquest sentit, l'article de Joaquim Brugada i dels seus companys fa referència a una de les facetes més dinàmiques de la cartografia: la *fotointerpretació*, aplicada, en aquest cas concret, a l'arqueologia gironina. Empar Vaqué ens presenta a continuació quina és la cobertura cartogràfica actual de les comarques gironines i els fons cartogràfics més assequibles, així com els dèficits que caldria remeiar amb més urgència. Finalment, Roser Batllori, geògrafa i pedagoga, ens presenta un treball sobre l'ús del mapa a l'escola.

Vet aquí, en definitiva, quatre pinzellades sobre un camp apassionant quotidià i desconegut alhora, sobre el qual tanta feina de recerca i de divulgació hi ha encara per fer a casa nostra.

Joan Nogué és professor de Geografia del Col·legi Universitari de Girona.